

Il giubileum da la refurmaziun s'avischina

Dieta sinodala da las plevonessas e dals plevons evangelic-refurmads dal Grischun

■ (mc) **A la tradiunala dieta sinodala da la baselgia evangelic-refurmada dal Grischun che ha gi lieu ils ultims dis en la baselgia Comander a Cuira han plevonessas e plevons discurre davart il giubileum da la refurmaziun avant porta.** La delegada da l'Associazion evangelica da la Svizra (SEK) *Bettina Beer* ha dà ina survista davart ils project naziunals che èn planisads en connex cun il giubileum da «500 onns refurmaziun». La Svizra saja s'unida al datum simbolic da 1517, damai ch'i na dettia betg in datum represchentativ dal cumenzament da la refurmaziun per l'entira Svizra.

Betg festagiar sasez

«Na, i na sa tractia betg da festagiar sasez, mabain demonstar che la refurmaziun n'è betg mo stada d'impurtanza per la baselgia, mabain era per la politica, la cultura e la societad», ha ditg la delegada da la baselgia evangelica svizra. Uschia han ins planisà per 2017 in entir matg da projects, dad apps sur guidas tras las citads e festivals da giuventetgna fin ad ina «festa da Cristus» che vegn festagiada da cuminanza cun la baselgia catolica. Ina spezialitad grischuna è che tant Cuira sco Glion èn duas uschenumnadas «citads da refurmaziun» cun in vast program d'aranschaments. Plinavant èn differents materialias d'instrucziun en preparaziun, i vegn a dar projects da teater, ciclus da

referats, viadis, guidas, tips per excursiuns ed in premi da matura che duai vegnir instradà ensemen cun la Scola auta da teologia a Cuira. «Nus sperain plinavant ch'ulteriuras activitads hajan lieu en las regiuns», ha menziunà *Miriam Neubert* (Tumein) che ha timunà la gruppa da lavur grischuna.

Ina survista cumpletta dals projects chattan ins sin www.gr-ref.ch/reformation.

Discrepanzas religiusas e politicas avant tschintg tschientaners

Il plevon da Jenaz/Buchen, ser *Holger Finze-Michaelsen*, ha introduci il ra-

dund 10 participants en las discrepanzas religiusas e politicas dal 16avel tschientaner. L'istoriograf ecclesiastic ha demonstrà che la refurmaziun è stada in moviment da gronda dinamica religiosa e politica. Cuzunt la critica vers il cumporment e la lavur dals plevons haja dà al moviment refurmatoric ina gronda dinamica. Gist uschè impurtant saja dentant er il fatg che las ideas da Comander, Blasius, Galicius, Spreiter e Vergerio sajan la finala era stadas il simbol per l'indipendenza burgaisa.

La citad da Glion saja stada il simbol per questa midada. Da 1524 en fin 1526 ha la Dieta da las Trais Lias decidì a Glion

la separaziun tranter la giudicativa ecclesiastica e civila. La pussanza da l'investg è vegnida limitada e scadina plaiv ha obtegnì il dretg d'eleger senza ses plevon. La decisiun schebain in lieu restia tar la cretta veglia (catolica) u sch'el acceptia la cretta nova (refurmada) duai vegnir decidì a moda democratica, quai che ha s'entelli evocà grevas dispitas. «Chapaivel», ha ditg Holger, «sa tractavi gea da renovar tut quai ch'era stà avant indisputaivel durant tschientaners».

Nagin stadi e nagina baselgia senza valurs communavilas

Ils binaris postads da lezzas uras sajan anc oz d'impurtanza. Els hajan promovì il svilup d'in ferm stadi. «Dentant er in stadi liberal è dependent da las resursas religiusas, ha punctuà il plevant *Jens Köhre* en ses referat davart il caracter da dretg public da la baselgia chantunala. Pli seculars che il stadi daventia e pli fitg ch'el ristgia che era la religiun daventia radicala, ha ditg Köhre. Er in stadi liberal na possa betg exister senza la colliaziun da valurs cuminaivlas. «Er in stadi secular viva da premissas ch'el na po betg stgaffir sez.» Perquai renconuscha il chantun Grischun las baselgias chantunales sco «instituziuns dal dretg public».

Quai facilitescha ad ellas l'access als ospitals ed a las instituziuns da gener social ed il dretg d'incassar taglias. En medem mument èn las baselgias chantuna-

las obligadas d'esser transparentas e da respectar las structuradas democraticas. «Questa cooperaziun na duai betg vegnir sistida senza basegn», ha punctuà Köhre.

Tge structuradas duvrain nus uss e per l'avegnir

Questa dumonda tschenta il giurist e commember dal cussegl-baselgia *Frank Schuler*, tematisond la revisiun da la constituziun ecclesiastica che è actualmain sin rucca en la baselgia evangelic-refurmada dal Grischun. Quai saja ina buna occasiun da far las adattaziuns necessarias a las circumstanzas actualas ed a las sfidas futuras da la Baselia. Tranter auter duai vegnir reglà co la golvaziun da finanzas tranter plaivs da fermas finanzas e plaivs da flaiavas finanzas duai vegnir reglada. I giaja era per definir schebain ina persuna refurmada stoppia esser commembra da la plaiv da ses domicil u sch'i stettia liber al singul da tscherner sez la plaiv da sia preferenza. Schuler è cunscient ch'i sa tracta qua da dumondas virulentas che pon effectuar vivas discussiuns. En quest connex renda Schuler attent ad in emprim sbos che saja stà fitg visunar, haja dentant fatg naufragi. La nova proposta saja ina via media. «Dus pass enavant ed in pass enavos», di Schuler. Sch'i marscha bain possa la nova proposta per ina constituziun vegnir discutada l'atun 2016.

Miriam Neubert (a san.) e Bettina Beer èn responsablas per numerus projects che vegnan instradads en connex cun il giubileum da la refurmaziun.

FOTO Y. BÜRKL